

13-FAYMONVILLE

Wonen er naast Walen, Duitstalige Belgen en Vlamingen ook Turken in Oost-België?

In Oost-België leven op een zeer kleine ruimte verscheidene culturen en taalgroepen samen: Walen, Vlamingen en Duitstalige Belgen. En er wonen ook Turken, die niet afkomstig zijn uit Turkije en ook niet hier geboren zijn als nakomelingen van Turkse immigranten. We hebben het over de Turken van Faymonville. Eigenlijk zijn het Walen die in Oost-België wonen, maar ze noemen zichzelf "Turken" en werden ook altijd "Turken" genoemd, al zo'n 400 jaar. Echte Turken hebben hier nog nooit gewoond. Ook veel inwoners van aangrenzende gemeenten zeggen nog nooit een Turk in Faymonville gezien te hebben. Ze hebben geen weet van dergelijke burenen. Zijn de Turken in Oost-België dan toch een waanvoorstelling?

Op zoek naar de Turken van Faymonville

Er zit niets anders op dan op speurtocht te gaan! Onze eerste halte is het gemeentehuis. Maar dat is niet meer in gebruik sinds Faymonville in 1977 met andere gemeenten gefusioneerd werd tot de fusiegemeente Waimes. Aan de ingang van het gebouw vinden we echter een eerste aanwijzing: vijf wapens op een marmeren plaat, waarvan het wapen met de halvemaan en de ster iets groter is en in het midden staat. Tegenwoordig is in het voormalige gemeentehuis een bibliotheek gehuisvest. Voor de rest is er niets te zien van Turken in Faymonville, geen Turkse winkels en al helemaal geen moskee. Toch is er één dag in het jaar waarop heel Faymonville in "Turkse handen" is.

In Faymonville viert men Turks carnaval, op geheel on-Turkse wijze

Eenmaal in het jaar kan men niet naast de Turkse drukte in Faymonville zien en horen... als er carnaval gevierd wordt op de straat. De inwoners van Faymonville kleden zich Turks, dragen trots de Turkse nationale vlag door het dorp en spelen daarbij op blaasinstrumenten. Als drankje is er dan ook "Turks bloed" te verkrijgen, een sterke kruidendrank die door een lokale handelaar in Born verkocht wordt. In de jaren 1920 was dit een populair modeaperitief dat bestond uit sterke rode wijn aangengeld met schuimwijn. Intussen trekt dit folkloristische feest ook steeds meer "echte" Turken aan. Uit vele hoeken van België komen ze met bussen naar Faymonville om dit carnaval mee te maken. Ook de Turkse ambassadeur in België was al eens te gast. In 2012 kwam zelfs de eerste Turkse televisiezender langs om een reportage te maken. De televisiemakers konden hun landgenoten thuis in Turkije berichten over een buitengewoon evenement, want carnaval bestaat niet in de Turkse cultuur!

Een Turk als doelman van de koninklijke voetbalclub

Onze zoektocht voert ons naar de rand van Faymonville, naar het voetbalstadion, de thuisbasis van RFC Turkania Faymonville, de "koninklijke voetbalclub". De club, die al in 1921 werd opgericht, speelt tegenwoordig in de Belgische vierde klasse. In het wapen van de club vallen weerom de wassende maan en ster op, maar volgens clubvoorzitter Werner Giet had er tot nog toe (zomer 2012) nooit een Turkse speler meegespeeld. Nu, voor het speelseizoen 2012-2013, heeft wel Anil Çiftçi getekend als tweede doelman. De voorzitter herinnert zich ook dat er in 2002 eens een Turks gezin was komen wonen in Faymonville. Tot slot hebben we nog een voetbalvraagje voor Werner Giet. Wij willen wel eens weten voor wie hij gesupporterd heeft toen Turkije, België, Duitsland en Oostenrijk het tegen elkaar moesten opnemen in groep A bij de kwalificatie voor het Europees voetbalkampioenschap 2012. Werner Giet aarzelt niet bij het antwoorden: "Voor België natuurlijk!". Turkije kon zich met zijn tweede plaats een ticket voor de play-offs in de wacht slepen. België haalde het net niet. Uiteindelijk zou ook Turkije niet deelnemen aan het eindtoernooi in Polen en Oekraïne. Maar Duitsland werd Europees vicekampioen – met Mesut Özil, een voetbalster met Turkse roots, in zijn rangen.

Hoe zijn de Turken in Faymonville beland?

De Turken van Faymonville kunnen intussen terugblikken op een lange geschiedenis. Het zal niet verbazen dat er minstens twee versies bestaan over hoe het zo ver gekomen is. Volgens de ene versie hebben de dorpsbewoners ooit in een ver verleden geweigerd gevolg te geven aan de oproep van de

kerk om soldaten en geld ter beschikking te stellen voor de verdediging tegen de oprukkende Ottomanen. Er werd hun verweten dat ze met de Turken onder één hoedje speelden. De inwoners van Faymonville zouden dit verwijt dan overgenomen hebben en zichzelf ironisch Turken beginnen te noemen zijn. De tweede versie lijkt ons meer plausibel. Deze luidt dat de inwoners van Faymonville in de 16e en 17e eeuw weigerden belastingen te betalen voor de rijksabdij van Stavelot-Malmedy, die toen een zetel met stemrecht had in de Raad van Vorsten van het Heilige Romeinse Rijk. De reden voor deze weigering was in feite van profane aard. Faymonville behoorde toen tot het hertogdom Luxemburg en de inwoners zagen niet in waarom ze geld zouden moeten geven aan de geestelijke-wereldlijke heerschappij. Dit gedrag werd als onchristelijk bestempeld... en niet-christenen noemde men toen Turken. Werner Giet van de koninklijke voetbalclub Turkania denkt nu als volgt over de "Turkse identiteit": "Men noemt ons Turken, maar wij voelen ons geen Turken".

De echte Turken in Wallonië en België

Volgens Werner Giet wonen de "echte Turken" in de Oostkantons minder in de dorpen. Ze vestigen zich eerder in de nabijheid van steden zoals in de omgeving van Malmedy. Al sinds de vroege 20e eeuw leven er Turken in België. Volgens de migratieonderzoekers Birte Nienaber en Ursula Ross liep hun aantal tijdens de Tweede Wereldoorlog fors terug. De Turken die nog hier waren in de naoorlogstijd, waren voornamelijk handelaars, diplomaten, studenten of ook vluchtelingen. Midden de jaren 1970 steeg hun aantal weer. Dat was toe te schrijven aan de mogelijkheid tot gezinshereniging en een stijgend geboortecijfer. In 1990 telde België met 88.000 het grootste aantal Turkse burgers. In 2000 telde België meer dan 126.000 inwoners van Turkse afkomst, van wie de helft genaturaliseerd was. Ongeveer één vierde daarvan woont in Wallonië. In 2008 bedroeg het percentage buitenlanders in Wallonië 9,3 %. In de provincie Luik lag het iets hoger met 10,4 %. In de twee kantons van de Duitstalige Gemeenschap hadden in 2007 14.387 van de 73.675 inwoners een buitenlandse nationaliteit. Dat komt overeen met een percentage buitenlanders van 19,5 %, meer dan het dubbele van het nationale percentage van 8,8 %. Het overgrote merendeel van de buitenlanders waren toen Duitsers, gevolgd door Nederlanders en Spanjaarden. Turkije behoorde toen niet tot de zes grootste herkomstlanden.